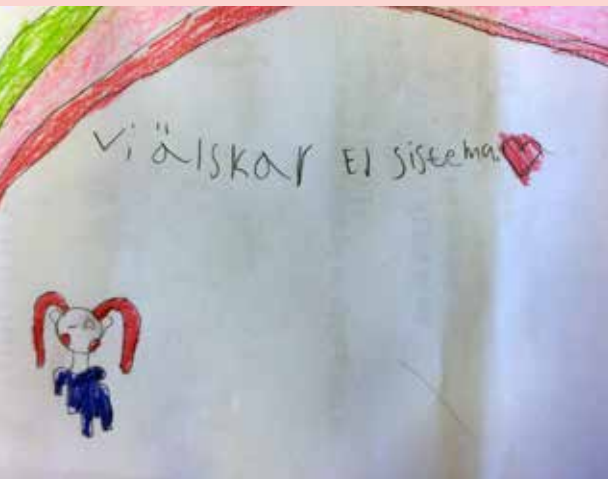

Gävle
KOMMUN

El Systema Gävle

3

Rapport El Sistema

✍ Författare: Gävle kommun

📷 Foto: Gävle kommun

🖨 Tryckt av: Gävle Offset Upplaga: 500st

© Kulturavdelningen, Livsmiljö Gävle, Gävle kommun 2021. Citera gärna men ange källa.

**”Låt oss visa musikens
skönhet för barnen, så
kommer musiken att
visa det vackra i livet.”**

José Antonio Abreu - ekonom, dirigent och grundare av El Sistema, Venezuela

4

En global musikrörelse

Verksamheten El Sistema är en världsomspännande rörelse som med musikens kraft hjälper människor att påverka sina liv till det bättre. El Sistema startades 1975 i Venezuela av ekonomen och dirigenten José Antonio Abreu som en alternativ väg bort från destruktiva livsval. Det är också en metod att lära barn att spela instrument, där den sociala utvecklingen går hand i hand med den musikaliska.

El Sistema Gävle

Passion, energi och övertygelse

Hösten 2013 åker några pedagoger från Kulturskolan i Gävle på besök till Göteborg. Med på resan är också Beryl Lunder, dåvarande chef för Gävle konserthus. Syftet är att möta barn- och ungdomsproducenten på Göteborgs Konserthus eftersom Gävle Konserthus och Kulturskolan letar vägar för att starta en pedagogisk verksamhet riktad mot yngre deltagare. På samma resa passar man på att få en inblick i El Sistema genom en spontant inbokad träff med utvecklingsledaren i Göteborg.

Reaktionen efter det inspirerande besöket är att El Sistema bara måste till Gävle! Alla pusselbitar faller på plats – musiken är i fokus men ligger också på det sociala, på familjerna, stadsdelen och samhället. Inom El Sistema finns dessutom passion, energi och övertygelse. Verksamheten bygger på samarbete och varma, tydliga målbilder och på hopp om det goda samhället med plats för alla.

En gedigen start i Sätra

El Sistema Gävle förankras politiskt i Kultur- och fritidsnämnden som ställer sig väldigt positiva. På Musikhögskolan i Göteborg utbildar sig Ulrika Svedén, pedagog och numera processansvarig för El Sistema på Kulturskolan i Gävle, i att starta och driva El Sistema och får därigenom också ett stort nätverk av kollegor med värdefull erfarenhet runt om i landet. Genom diskussioner fastställs formen för verksamheten av pedagoger och ledningen för Kulturskolan i

Gävle tillsammans med grundskolechef, förvaltningschef och rektorer från Utbildning Gävle. Kulturskolans chef Joakim Lindblad, pedagoger och administration på Kulturskolan lägger mycket tid på att tillsätta resurser i form av lokaler och anställda, förbereda och planera den omfattande logistiken för att allt ska fungera i relation till Kulturskolans övriga verksamhet.

Hösten 2015 startas El Sistema Gävle av Kulturskolan tillsammans med Sätra rektorsområde. Rektorsområdet har precis tagit ett beslut kring en stor omorganisation för att motverka segregation och komma närmare målet som är en likvärdig skola. Rektorn Hans Stocksélius uttrycker att ”ni kommer som en skänk från ovan” då Kulturskolan ställer frågan om samarbete kring El Sistema.

Istället för att starta i litet format, som Kulturskolan planerat från början, införs El Sistema på rektorns önskemål med drama och rytmik i alla förskoleklasser, med rytmik, sång och teori i alla klasser i årskurs ett samt med sång, spel och dans i särskolan. Det betyder verksamhet för femton klasser och nästan 250 barn som fyra kulturpedagoger träffar under skoldagen två gånger i veckan. Drama behålls även i fortsättningen som aktivitet för de yngsta barnen, eftersom drama visar sig vara ett särskilt värdefullt verktyg för att bygga upp såväl grupper som självkänsla. Det var viktigt att El Sistema inkluderades i den ordinarie skolgången. All personal på skolorna informeras och klassernas ordinarie pedagoger är

med på alla lektioner med El Sistema. Personal från skolan är också representerade på de familjeträffar som anordnas. Det fina mottagandet av skolan betyder att El Sistema Gävle får en gedigen start.

”Vi i Sättra rektorsområde ville bryta segregationen och genomförde en stor omorganisation genom att låta alla elever i stadsdelen för ett specifikt stadie/åldersgrupp gå på samma skola. Det i sig innebar en stor möjlighet till integration men utan El Sistema i de yngre åldersgrupperna är jag övertygad om att vi inte nått samma goda resultat. El Sistema innebar ett stort lyft för både skolorna och stadsdelen Sättra.”

Hans Stockselius, rektor 2011–2017, Sättra rektorsområde

Vänstay familjeträffar

Då verksamheten El Sistema även vill ha kontakt med de vuxna som finns kring barnen anordnas återkommande familjeträffar som kallas för Vänstay. Vänstay är en svensk-engelsk ordlek uppfunnen av El Sistema i Göteborg – det är vänner som stannar upp en stund tillsammans på onsdagar (Wednesday). Till Vänstays familjeträffar bjuds barnen som är elever in tillsammans med sina anhöriga till en timmes gemenskap med fika där det spelas, sjungs och pysslas.

Via sitt nätverk hade Kulturskolan hört att det kunde gå trögt att få igång familjeträffarna och att det krävs uthållighet och långsiktighet. Inför den första träffen ställs således 50 stolar ut i aulan på Stora Sättra-skolan, vilket känns som i överkant. Kort efter att dörrarna öppnats kunde besökarna dock räknas till 250! Resten av höstterminens familjeträffar fortsätter väldigt intensivt med nästan lika många besökare medan vårterminen blir något lugnare.

”Eleverna får på ett pedagogiskt, välplanerat och pedagogiskt sätt lära sig drama och musik från grunden av utbildade pedagoger. El Sistema kompletterar övrig undervisning på ett sätt som vi i skolan inte skulle fixa själva. El Sistema ger även möjlighet till en meningsfull fritid och skapar ett sammanhang för många av våra elever som inte har de förutsättningarna hemifrån. Genom Vänstay finns ett forum där vårdnadshavare, andra vuxna och barn kan mötas och lära känna varandra på ett sätt som inte erbjuds någon annanstans.”

Lotta Bauman, biträdande rektor, förskoleklass och fritids på Sättraängsskolan och Ulvsätterskolan

Professionella samarbetspartners

Under 2015 inleder också Kulturskolan och El Sistema samarbete med Gävle Symfoniorkester, Forsbacka kammarkör och Studieförbundet. Samtliga besöker Vänstay.

Samarbetet har fortsatt att utvecklas framför allt med musikerna från symfoniorkestern som professionella samarbetspartners. Det innebär att barnen tidigt får viktiga förebilder och stor inspiration. Samarbetet går också i linje med Gävle symfoniorkesterns uppdrag, som bland annat innebär att främja kvalitet och konstnärlig förnyelse, att bidra till att skapa positiva attityder till mångfald samt att aktivt bidra till ett kulturliv för, med och av barn och unga.

”Vänstay – dessa onsdagar generellt är tilldragelser som innebär mötesplatser för ung som gammal, för människor med olika bakgrund och ursprung, där själva kulturen i sig med dess yttringar blir till både biljett och behållning.”

Magnus Wallinder, rektor Sättra rektorsområde

Första årets avslutas

Då det inte finns någon färdigt utstakad väg kring hur El Sistema ska bedrivas, förutom ramarna för arbets-sätt inom El Sistema, får verksamheten söka sig fram. Det handlar om vilka resurser, möjligheter och behov som finns på orten och i stadsdelen. Delvis bedrivs verksamheten på samma sökande och anpassade sätt även idag.

Första året avslutas med ett stort projekt då barnen som deltar i El Sistemas verksamhet ges möjlighet att ha fem konserter tillsammans med bandet Simbi som spelar framför allt musik från Haiti. Detta genom statliga medel från Skapande skola. Flera sånger repeteras med barnen från förskoleklasserna, årskurs ett och grundskolan i Sättra. De väldigt unga

barnen lär sig alla texterna, till och med vissa texter på kreol som är det språk som talas på Haiti.

Kulturskolans cirkustält sätts upp på Sättraängen, där det ges fyra skolkonserter och en offentlig konsert. Det visar sig vara ett enormt jobb att få ihop allt, men det blir en väldigt lyckad musikfest. Flera hundra barn sjunger med tolv professionella musiker varav en kom direkt inflygande från Haiti. Tältet fylls med entusiastisk publik och hela Sättra gungar av rytmer!

”En vacker bild jag har kvar på min näthinna är när musiken tystnat, publiken drar sig hemåt, alla börjar packa instrument och teknik och jag står utanför tältet och försöker förstå vad vi nyss har genomfört. Då ser och hör jag långt borta på ången, hur barn och vuxna tillsammans dansar sig hem, sjungandes på våra sånger. I den stunden kände jag att det varit värt precis allting – tvivel, svett, frågor, allt. Vi hade lyckats.”

Ulrika Svedén, pedagog på Kulturskolan och processansvarig för El Sistema Gävle

Utökad verksamhet och överfylld scen

Läsåret 2016–2017 utökas El Sistema Gävle med ytterligare klasser eftersom de tidigare ettorna följdes med musikundervisning upp i årskurs två. Samtidigt tas nya förskoleklasser in. Totalt finns nu ca 370 elever. El Sistema utökas också med tre stråkpedagoger, eftersom barnen i tvåan blir del av sex mindre stråkorkestrar. Vänstay familjeträffar pågår också hela läsåret.

I januari lämnar några av lärarna på Ulvsäterskolan reflektioner där de berättar att eleverna som deltar i El Sistemas verksamhet ses växa på ett personligt plan men även som grupp. Barnen längtar efter att få spela och det finns osäkra barn som har visat en fantastisk personlig utveckling. El Sistema hjälper till att förena och skapa samhörighet mellan barnen. Många föräldrar har hört av sig till lärarna, glada över den möjlighet deras barn har fått.

”Att få in kultur på så nära håll är en ynnest och se hur de arbetar med språkutvecklande arbetssätt, glädje och att utveckla eleverna inom sitt område är verkligen något jag är stolt över att vi har på vår skola. El Sistema är något jag alltid lyfter som något positivt bland annat i samband med att jag söker ny personal.”

Annelie Harrysson, biträdande rektor på Ulvsäterskolan

Lsåret avslutas med två konserter på nationaldagen som ges tillsammans med Gävle Symfoniorkester i Konsert- huset efter inbjudan från orkestern. Alla barn från årskurs två erbjuds att vara med (på frivillig basis eftersom konserterna ligger utanför skoltid). Pedagogerna räknar kallt med att det ska bli ett antal barn som de kan hantera. Det blir det också, men bra många fler än förväntat – det landar på runt 80 unga musiker!

Instrument lånas in från närliggande kommuner för att alla barn ska kunna vara med och spela. Scenen är överfylld av barn och instrument, en symfoniorkester och av pedagoger. Där står också Ron Davis Alvarez som inspirerande dirigent. Som konstnärlig ledare för El Sistema Sverige och själv uppvuxen inom El Sistema i ursprungslandet Venezuela bidrar han med en passion och kärlek till barn och musik som få andra besitter. Som konferencier är Malin Aghed inbjuden, den utvecklingsledare från Göteborg som betytt så mycket för El Sistema Gävle under planeringen av verksamheten. En ung cellist, en elev som haft svårt med

koncentrationen på lektionerna och inte alltid tyckt jättemycket om aktiviteterna, deltar nu i precis allt. Repetitioner innan konserterna, därefter genrep och två stora konserter på en och samma dag visar sig inte vara några problem. Ljudnivån hade under musiklektionerna på skolan varit jobbig för eleven. Nu hamnar eleven framför trumpetarna i orkestern men det är en väldigt stolt, ung musiker som utan svårigheter spelar på sin cello. Under den andra konserten med tröjan vänd bak och fram, eftersom framsidan är full med chokladsås från den pannkaksbuffé som dukats fram mellan konserterna.

Lärdomar som dras under dagen är att i framtiden planera ett lite mindre tufft program för barnen och att inte servera obegränsat med pannkakor, sylt, glass och chokladsås som ger rejält sockerstinna (och kladdiga) barn på scenen!

”Tusen tack! Vilken härlig musikdag. Jag är så imponerad av det jobb ni gör med barnen. Alla var så taggade och pirriga. Vilken musik ni skapade tillsammans. Ett minne för livet.”

Förälder som deltog bakom scenen på nationaldagen

Sida vid sida

Sommaren 2017 åker en trupp med elever, pedagoger och vårdnadshavare från Gävle för första gången för att delta i det stora El Sistema-lägret Side by Side i Göteborg. Där spelar barnen med flera tusen andra unga från många olika länder. Det är ett intensivt schema och hela staden kryllar av unga musiker, ledare och föräldrar klädda i likadana lägertröjor. Det är oerhört varmt och alla får kämpa med att repetera, passa tider och packa med rätt utrustning till repetitionerna. Google translate kommer till användning när svenskan inte räcker till.

I lägret ingår till barnens stora lycka en kvällsentré till Liseberg. För många deltagare är det första gången på ett nöjesfält och sommarens stora äventyr. För pedagogerna, som inte hade det lätt alla gånger, är det en upplevelse av att detta var inkludering på riktigt.

Finalkonserten ges på Scandinavium. Tillsammans med åtskilliga andra och med Göteborgs Symfoniker spelar och sjunger de små barnen från årskurs två i Gävle lägersången Sida vid sida (Fix You) dirigerade av Gustavo Dudamel – världsdirenten som tog El Sistema till Sverige. På läktaren sitter stolta föräldrar och pedagoger, många med tårarna rinnande till sångens budskap. Grundskolans personal uppger vid utvärderingen av detta läsår att insatserna inom El Sistema har bidragit till att eleverna uppnått skolans mål-

uppfyllelse bland annat genom bra språkinläring och ökat studieresultat för nyanlända och att barnen får träna att hålla koncentrationen.

”Allt du lär dig i en orkester eller kör, övning – disciplin – samspel, är det du behöver för att skapa dig ett bra liv också utanför musiken.”

Gustavo Dudamel, världsdirektör som tog El Sistema till Sverige

Fler elever och slagverk

Läsåret 2017–2018 växer El Sistema Gävle med fler elever, nya elever från sex förskoleklasser medan de äldre eleverna fortsätter en årskurs till. Nu finns alltså tolv stråkinstrument-klasser där också slagverk läggs till, och en verksamhet med över 500 elever och tio pedagoger. El Sistema bedrivs fortfarande endast som en del av den obligatoriska skolundervisningen. Familjeträffarna fortsätter och det visar sig efterhand att dessa drar flest besökare när barnen själva uppträder, eller då El Sistema bjuder in till fest där alla som vill bidrar med något ätbart till festen.

”Det bästa med El Sistema är att se utvecklingen hos barnen, att alla kan delta, motorikträningen och att vi jobbar och planerar tillsammans. Jag vill verkligen att El Sistema ska få fortsätta sitt arbete här på skolan för utan dem så skulle en del elever aldrig få möjlighet att spela instrument, vara med på konserter och utvecklas på så många olika plan tack vare musiken”.

Jenny Björklund, lärare på Ulvsätterskolan

Kontinuitet och konserter

Kulturpedagogerna drivs av övertygelsen att det som de åstadkommer kan förändra ett barns liv och påverka samhället i en positiv riktning. Arbetet som görs med kontinuitet vecka efter vecka visar sig vara

en förutsättning för att det ska gå att genomföra också de stora evenemangen. Konserterna ger i sin tur energi till verksamheten under veckorna. Att ha konserterna som tydliga målbilder att navigera sig fram till är ovärderligt. Det goda samarbetet med skolan och mellan pedagogerna, alla möten och återkommande tid med barnen och att dela inspirerande upplevelser ger också ork till den omfattande verksamheten.

”Den musicerande miljön i El Systemas arrangörskap är positiv, inspirerande och inkluderande. Eleverna fångas upp av det som sker i rummet, det som de själva är med och skapar, ofta med glädje över att ha fått något att låta bra, något de lärt sig, något som blir synbart och hörbart för andra. Det är lätt att lyckas. Här finns heller inget utanförskap. Den största vinningen är deras känsla av sammanhang. För mig som skolledare betyder det främst att

vi får hjälp till att skapa ytterligare positiva mötesplatser för elever och personal..”

Magnus Wallinder, rektor Sätra rektorsområde

Stora och små solister

Under hösten 2017 sjunger barnen från El Sistema med Gävle Symfoniorkester på Gavlehov i storsatsningen The Armed Man med Malena Ernman som stor solist. Barnen inleder konserten med några sånger i den fullsatta hallen, om att blommor och kärlek kan göra oss starka och trygga, kanske till och med längre, och sjunger med Malena att ”du är välkommen hit”. Barnen växer flera centimeter och pratar om framträdandet länge.

På våren 2018 gör El Sistema Gävle en stor satsning med de ca 130 barnen i årskurs ett, där många sånger från Haiti repeteras in utantill och med rörelser. Sångerna får nya svenska texter av Sanna Källman som tillsammans med sin man Sten gör ett projekt där barnen ger två konserter för skolkamrater och allmänhet i aulan på Stora Sätra. Under flera sånger agerar barnen eller sjunger solo. Dagen efter konserterna reflekterar en liten solist eftertänksamt ute på skolgården: ”Inte visste jag att jag kunde sjunga så bra.”

Även denna sommar genomförs nationaldagskonserter med Gävle Symfoniorkester och en resa till Göteborg och Side by Side-lägret, allt lika fantastiskt och känslösamt igen.

Levande bussar

Två extra personresurser projektanställs under läsåret 2018–2019, utöver pedagogerna som nu blir tolv till antalet. Frivilligt deltagande i El Sistema där musiklektioner erbjuds utanför ordinarie skoltid införs från årskurs tre.

Resurspersonerna kallas för levande bussar då trångboddheten på Ulvsäterskolan betyder att de frivilliga eleverna behöver promenera till och från Lilla Sättra-skolan där deras lektioner är förlagda. Sträckan är inte lång men barnen får inte gå själva.

Fritidsverksamheten behöver veta var varje elev befinner sig, musikpedagogerna och vårdnadshavarna måste ha koll. Resurspersonerna går med barnen i smågrupper enligt ett detaljerat schema två gånger i veckan. Det blir en omfattande logistik i form av uppdatering av listor med promenaddeltagare: Elever eller resurser är sjuka och kan inte gå – uppdatera listorna. Någon tillkommer – uppdatera. En byter grupp och ska gå annan tid – uppdatera. En är ledig från skolan – uppdatera. En ska hämtas direkt på Lilla Sättra och ska inte gå med tillbaka – uppdatera. En annan byter instrument, eller vill inte gå i spöregn eller snöstorm...

”El Sistema betyder likvärdighet på en stor och mångkulturell skola där alla får förmånen att ta del av en fantastisk musikundervisning med pedagoger som kan och brinner för sitt uppdrag! El Sistema är språk-utvecklande och främjar inlärning på många sätt. Vi ser dessutom en glädje och stolthet hos eleverna när de får visa upp vad de lärt sig. Vi är stolta över att ha El Sistema på vår skola. Det tillför oerhört mycket och skapar en gemenskap över klasserna. Vi pratar ofta om det El Sistema tillför vår skola både när vi har konferenser och när vi har andra ämnesträffar med lärare på andra skolor.”

Linda Eriksson, lärare på Ulvsäterskolan

Dream Orchestra

Inom ramen för El Sistema startas hösten 2018 en Dream Orchestra i Gävle, en verksamhet som riktar sig i första hand till nyanlända och ensamkommande ungdomar i gymnasieåldern. Den första orkestern består av ca 25 ungdomar som erbjuds lära sig spela fiol, cello och tvärflöjt. Här möts ungdomarna oavsett kultur och språk, och utvecklas såväl musikaliskt som individer. Tålmod, tolerans, uthållighet och samarbete stimuleras – egenskaper som gagnar deras övriga liv.

Under den första tiden söks former för verksamheten, och det behövs mycket kontakt mellan repetitionerna för att hålla ihop gruppen. De ungdomar som vill får komma i mindre grupp en extra gång under veckan för att lära sig sina nya instrument. Allteftersom relationerna byggs upp berättar många om sin livssituation, starkt berörande livsöden. Det finns en del motsättningar inom gruppen, som dock går att lösa, och många ungdomar är stressade över att inte veta om de får vara kvar i Gävle eller ens i Sverige. Pedagogerna får jobba hårt och stötta ungdomarna på olika sätt.

Dream Orchestra sammanförs på våren med Kulturskolans stora kör Sjung som du gör. En konsert framförs i Heliga Trefaldighets kyrka. Det blir en stark upplevelse där sångtexterna får en fördjupad innebörd. Många av kördeltagarna vill efter konserten göra något för ungdomarna från orkestern. Året efter startas därför en vänförening till Dream Orchestra.

”Dream Orchestra ser jag som ett särskilt viktigt redskap för att skapa trygghet för ungdomar där många har en extra besvärlig livssituation. Orkestern bidrar till en känsla av tillhörighet för deltagarna. Den leder på ett naturligt sätt till inkludering och skapar samhörighet över gränser. Varje deltagare blir respekterad för vem den är, var och en med sin egenart, och varje deltagare får möjlighet att utvecklas i sin takt, efter sina förutsättningar. Vi arbetar varje dag för att våra elever ska uppleva lust och glädje, i en i vissa fall svår och osäker tillvaro, med musiken som verktyg.”

Per Westrin, El Sistema-pedagog, stråklärare och orkesterledare på Kulturskolan

Idag består orkestern av ungdomar från Afghanistan, Iran, Irak, Kongo, Eritrea, Etiopien, Gambia, Senegal, Nigeria, Colombia, El Salvador och Sverige. Gävles Dream Orchestra har drömorkestern i Göteborg som förebild och inspiration och deras konstnärlige ledare Ron Davis Alvarez är Gävleorkesterns mentor.

Ytterligare en stadsdel

Hösten 2019 utvecklas El Sistema till att omfatta ytterligare en stadsdel i Gävle, Andersberg. Samtidigt utökas verksamheten i Sätra vilket innebär att totalt deltar minst 550 barn i musikundervisningen. I Andersberg tas El Sistema emot av engagerade pedagoger och en positiv ledning. Det blir en fin inledning på verksamheten som denna gång startas i lite mindre skala i två förskoleklasser på Andersbergsskolan. I Sätra är El Sistema etablerat nu. Flera gånger har småsyskon till äldre elever tagits emot, och vårdnadshavarna känner igen verksamheten och pedagogerna. Det blir en hel del samtal om barnen, frågor om sångtexter och om framtida resor till Göteborg.

Speciella omständigheter

Under 2020 blir inget som planerat eftersom pandemin med restriktioner gör sitt intåg under våren. Alla större konserter får tråkigt nog ställas in och familjeträffarna Vänstays tar en paus. Alla lektioner som ges under skoltid och på fritiden pågår dock som vanligt när grundskolan är öppen.

En stor del av verksamheten får ställas om. Möten hålls digitalt. Istället för konserter spelas ett stort antal filmer in som sen visas i klasser och grupper. El Sistema-lektioner hålls utomhus på Sätträången. Anpassningar görs till restriktionerna med tvätt och spritning av händerna för både barn och pedagoger, utökat avstånd mellan personer och försiktighet med sången. Blåsinstrumenten får vila helt och stråkinstrumenten rengörs mellan eleverna.

Några musiker från Gävle Symfoniorkester tar kontakt och vill passa på att spela mer med barnen i El Systemas orkestrar, då också många av symfoniorkesterns ordinarie konserter fått ställas in.

Fortsatta anpassningar och nya planer

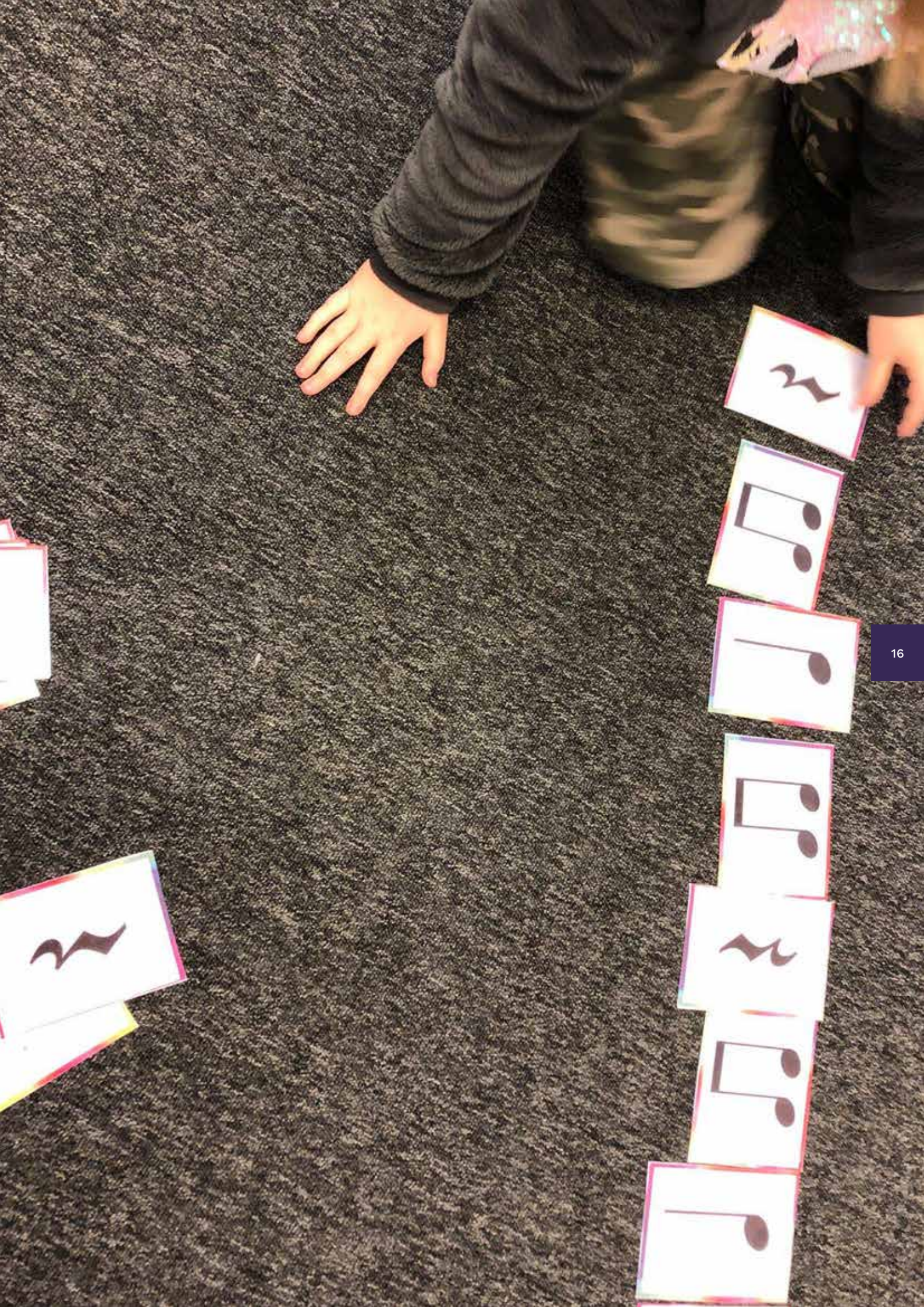
Läsåret 2020–2021 och det sjätte året med El Sistema i Gävle omfattar verksamheten över 600 barn. Då pandemin fortfarande råder behöver verksamheten anpassas utifrån det och några stora konserter kan inte genomföras. Särskilt glädjande är att ca 75 barn deltar frivilligt minst en gång i veckan i covid-19-anpassade gruppverksamheter i stråk och slagverk trots pandemin (april 2021). Med stor glädje har också en plan lagts för ett utökat samarbete med Gävle Symfoniorkester, där musiker från symfoniorkestern ska fungera som mentorer åt El Systemas äldsta elever. När pandemin är över kommer mentorer och elever träffas både i Sätra och på Konserthuset för att bygga relationer och förtroende, och inspirera varandra med musiken i fokus.

Under tiden skickar mentorerna från symfoniorkestern och barnen filmer till varandra, där musikerna bland annat svarar på barnens frågor och ger tips om instrument och spelning. El Sistema-klasserna i Gävle arbetar också vidare med att lära mer om musikens byggstenar, om skalor, dynamik, notvärden, om instrument och en massa sånger och ramsor. Då och då finns även lite utrymme att vila och reflektera kring hur musiken påverkar oss.

En av förskoleklasserna från Sätträängsskolan har dessutom deltagit i en filminspelning av konceptet Förskoleklassiker. Förskoleklassiker är Gävle Symfoniorkesters introduktion till den symfoniska musikvärlden. Då det inte varit möjligt att spela föreställningen för publik har de istället skapat en konsertfilm i tre delar som publicerats på Gävle Symfoniorkesters hemsida och på YouTube.

Framtida kunskaper och upplevelser

Sammanhållning och stolthet

I stort som i smått vill El Sistema Gävle att allt ska genomsyras av energi, passion, disciplin, attityd och kärlek. Verksamheten är organisk – som en stor puttrande gryta där barnen ständigt erövrar nya marker och stärker sin självkänsla genom ny kunskap och gemensamma upplevelser. Hela tiden uppkommer olika frågeställningar som visar att barn lever under väldigt olika villkor i samhället.

Detta kan såklart göra vardagen svårnavigerad, men stärker också pedagogerna i övertygelsen att El Sistema kan vara en väg till att utjämna dessa olika villkor.

Genom El Sistema byggs det broar i stadsdelarna. El Sistema kan förändra ett barns liv, läka, stärka och ta fram det goda och mjuka i människan. El Sistema skapar sammanhållning och stolthet bland barn och vuxna oavsett ekonomiska muskler och kulturell bakgrund.

”I en kör eller orkester måste alla vara på plats. I en kör eller orkester måste du lyssna på dig själv och på dem omkring dig. I en kör eller orkester blir du sedd och bekräftad

som en bärare av något viktigt som tillhör oss alla.”

Ulrika Svedén, pedagog på Kulturskolan och processansvarig för El Sistema Gävle

Mål och styrkor

El Sistema är ett komplement till Kulturskolans viktiga ordinarie verksamhet. Kulturskolans uppdrag är att erbjuda kulturpedagogisk verksamhet för barn och ungdomar upp till 20 år inom inriktningarna bild och form, cirkus, dans, media, musik och teater. Kulturens egenvärde ska värnas och verksamheten ska präglas av hög kvalitet, variation, bredd och spets.

Politikerna i Kultur- och fritidsnämnden har hela tiden varit välvilliga till El Sistema Gävle som har två mål. Det första handlar om ökad målpuppfyllelse i skolan och berör i huvudsak den El Sistema-verksamhet som sker på skoltid i Sätra och Andersberg. Rektorer och lärare har vid utvärderingar (senast utfört vårterminen 2019) påtalat att El Sistema har medverkat till ökad språkutveckling och en variation av undervisningsmetoder. Verksamheten har även bidragit till en positiv lärmiljö för eleverna och tryggare grupper. Det andra målet handlar om att skapa förutsättningar för en kvalitativ fritid i stadsdelarna och berör frivilligverksamheten inom El Sistema, det vill säga aktiviteterna efter skoltid.

Styrkan i verksamheten är att den utförs av professionella pedagoger med en tydlig idé, samt att målen bygger på inkludering, en tro på musikens kraft och att alla kan. El Sistema når barn som annars kanske inte skulle anmäla sig till Kulturskolans individuella musikundervisning. I mötet med Kulturskolans ordinarie verksamhet och med professionella musiker från Gävle Symfoniorkester får barnen viktiga förebilder och goda exempel.

”El Sistema betyder att fler barn får möjlighet att börja lära sig ett instrument. Genom El Sistema når vi många barn som inte annars skulle hitta till Kulturskolan.

Genom en ökad bredd får även Kulturskolan bättre förutsättningar till en höjd spets. Fler barn får chansen att hitta sin grej och fortsätta till fördjupning och högre musikutbildning.”

Per Westrin, El Sistema-pedagog, stråklärare och orkesterledare på Kulturskolan

Utmaningar att hantera

Det finns förstås utmaningar att hantera, varav lokaler är en. Det är redan trångt på skolorna där El Sistema håller till samtidigt som det blir allt svårare att hitta lokaler för frivilligdelen. Drömmen vore lokaler anpassade för verksamheten som blir ett tryggt nav och en samlingspunkt i stadsdelarna.

El Sistema kräver också ett stort engagemang och mycket energi av alla inblandade, och de som arbetar inom verksamheten behöver vara inriktade på att bygga relationer. Utan relationerna, som i sin tur skapar tillit, är det svårt att komma framåt.

För Kulturskolans ledning finns utmaningar när det handlar om resurser, logistik, avtal med mera, men framför allt när det gäller de framtida ekonomiska förutsättningarna för verksamheten.

”Vi arbetar hela tiden med att säkra förutsättningarna för El Sistema, en av kommunens viktigaste kulturella flaggskepp som dessutom knyter an till både Sociala hållbarhetsprogrammet och kommunens övergripande mål. Det är svårt att hitta ett bättre exempel på välfungerande inkluderande verksamhet med kultur i fokus.”

Sofia Nohrstedt, kulturchef i Gävle kommun

Trots att alla pedagoger inom El Sistema Gävle har väldigt många elever och grupper, och det ofta krävs att fokus ligger på flera saker samtidigt, vill alla fortsätta och dessutom gärna kunna lägga mer tid på verksamheten. Att den viljan är stark beror till stor del på att det finns ett väl sammansatt team, att verksamheten mottas väl på skolorna och att pedagogerna vet att de gör nytta.

Ett av El Sistema Gävles mål är att bidra till ökad målluppfyllelse i skolan för deltagarna. För att nå dit behöver samarbetet med skolan vara starkt och långsiktigt. Tid behöver finnas för detta, vilket idag ibland kan vara svårt att hitta. Att arbeta med El Sistema kräver dessutom ofta stor flexibilitet. Att all verksamhet inom El Sistema görs i grupp finns det stora fördelar med, bland annat att barnen lär sig samarbete och hänsyn, men det passar inte precis alla barn. Det finns dock ett mycket gott samarbete med skolans personal och så mycket erfarenhet hos kulturpedagogerna att problemen inte ses som stora. El Sistema är en del av skolan, och kulturpedagogerna arbetar tillsammans med barn och personal där alla har sin egen process och utvecklingskurva.

”Jag upplever att mitt arbetslag trivs väldigt bra med att jobba inom El Sistema. Ibland är det väldigt tufft med konflikter, språkförbistringar, jakt på elever som inte kommer eller kommunikationsproblem men ändå känner både jag och mina kollegor att man gärna vill arbeta mer tid inom El Sistema. Och det

tror jag beror mycket på den här samhörigheten... El Sistema vill jag jobba med igen, igen och igen!”

Catrin Björn, musiklärare och sångpedagog på Kulturskolan

Vision om musik och gemenskap

El Sistema Gävle vill finnas för barnen i såväl med- som motgång, dela både det svåra och det vackra. El Sistema vill erbjuda musiken och gemenskapen den ger. El Sistema ska ge en meningsfull fritidssysselsättning som kan bygga broar och ge barn fast mark under fötterna, och en plats för generositet och öppenhet inför varandras olikheter och likheter.

När processansvariga Ulrika Svedén visionerar kan det om några år finnas en symfoniorkester i stan med blåsare från Andersberg och stråkar och slagverk från Sätra, där också elever från Kulturskolan ingår. Kanske finns även en orkester för El Sistema Gävles supportere, äldre syskon och vårdnadshavare, där de yngre barnen är stämledare och instruktörer. Körsången finns dessutom, med en dröm om en stor Världens kör! Just med utropstecken efter och som övar i anslutning till Vänstay-familjeträffarna. I kören kan gammal som ung mötas, träna språk, dela sånger, dela mat och fortsätta spinna trådar i ett nätverk kring barnen.

”El Sistema har givit en rejäl skjuts till den övriga verksamheten på Kulturskolan. Det handlar dels om en energi som uppstår av att genomgående möta barn med gruppundervisning, dels om att Kulturskolans samlade verksamhet nu har blivit så mycket större. De olika delarna behövs – prova på och basverksamhet i El Sistema med möjlighet till kursverksamheter och fördjupning i olika ämnen på Kulturskolan.”

Joakim Lindblad, enhetschef Kulturskolan

Visionen är till viss del redan förverkligad med fantastiska nationaldagskonserter i samarbete med Gävle Symfoniorkester, spelningar med mindre och större grupper på olika platser i Gävle samt välbesökta Vänstays som bygger broar mellan människorna i Sätra och Andersberg. Runt El Sistema har Kulturskolan med bidrag från Kulturrådet också

fått möjlighet att utveckla annan kostnadsfri kulturverksamhet i stadsdelarna där barnen bor.

De senaste terminerna har Kulturskolan dessutom sett ett flöde av nya barn från framförallt Sättra till Kulturskolans kurser. Inte bara i musik, utan i flera ämnen. El Sistema har visat sig vara ett viktigt verktyg för att sänka trösklarna till Kulturskolan.

Källor

Ulrika Svedén, pedagog och processledare för El Sistema, Kulturskolan i Gävle

Joakim Lindblad, enhetschef Kulturskolan i Gävle

Pedagoger från Kulturskolan samt rektorer och lärare, Gävle kommun

Stiftelsen El Sistemas svenska webbplats www.elsistema.se

Gävle kommuns webbplats www.gavle.se

El Sistema Gävles Facebook-sida www.facebook.com/elsistemagavle/

Bilder från El Sistema, Kulturskolan i Gävle och från Gävle kommuns bildbank

Sök gärna på YouTube för att se filmklipp från finalkonsert på lägret Side by Side i Göteborg och nationaldagskonsert tillsammans med Gävle Symfoniorkester!

